Two pager interbestuurlijke samenwerkingsagenda

In een wereld in verandering bieden oude zekerheden geen houvast. Daarom moeten we nu nieuwe keuzes maken. Keuzes die maken dat ons land veilig blijft, dat we goed kunnen wonen en bereikbaar zijn, dat we onze natuur koesteren en het stikstofslot verbreken. We willen onze welvaart zeker stellen door onze economie te verduurzamen, te innoveren en te laten groeien en we willen zorgen dat onze sociale vangnetten en onze zorg degenen die het nodig hebben, kunnen blijven steunen. Voor het vertrouwen van onze inwoners in hun toekomst en die van hun kinderen.

De keuzes die we moeten maken zijn niet makkelijk. Daarom kunnen we ze alleen maar samen maken. In de politiek met verschillende politieke partijen, in het land met de mensen waar het om gaat. Ook als rijk, provincies, gemeenten en waterschappen willen wij samenwerken aan deze keuzes. Dat willen we doen, omdat we door te werken als één overheid de grote vraagstukken in het sociale en fysieke domein slagvaardiger en effectiever kunnen aanpakken en zo het land en de burgers, instellingen en bedrijven beter kunnen dienen. De manier van samenwerken zoals beschreven in het advies van de studiegroep interbestuurlijke verhoudingen, is voor ons het uitgangspunt. Hoe we dat samen doen en de richting die we daarbij kiezen, daarover gaat deze samenwerkingsagenda. Hieronder lichten we er enkele van de kernthema's uit.

Toekomstbestendig sociaal domein (inclusief jeugdzorg)

Een voorbeeld waar slagvaardiger gewerkt moet worden en het systeem moet worden verbeterd is de jeugdzorg. Het huidige stelsel is niet beheersbaar en moet op de schop. Want nog te vaak krijgen kinderen die zorg nodig hebben, die zorg niet. Niet ter discussie staat de wettelijke plicht van het rijk om de kosten voor taken die voor het Rijk worden uitgevoerd te vergoeden en de verantwoordelijkheid van gemeenten om de jeugdzorg doeltreffend en doelmatig te organiseren. Wat betreft de jeugdzorg zal het advies dat onder voorzitterschap van Tamara van Ark in januari 2027 wordt uitgebracht door ons gezamenlijk als maatgevend en zwaarwegend worden beschouwd. Besluitvorming hierover loopt mee in de voorjaarsbesluitvorming 2027.

De samenwerking tussen Rijk en gemeenten op het gebied van gezondheid, zorg en ondersteuning is breder. Het gaat bijvoorbeeld ook over huishoudelijke hulp en preventie. Ook op die onderwerpen zullen we actief samenwerken. Vanuit onze gezamenlijke verantwoordelijkheid de zorg en ondersteuning voor mensen goed te organiseren en de gezondheid te bevorderen.

Toekomstbestendig fysiek domein

Voor de BBP-onderzoeken naar de uitgavenontwikkeling van provinciale taken op het gebied van natuur, infra en OV geldt ook dat de uitkomsten van de onderzoeken zwaarwegend en maatgevend zijn voor het gesprek dat Rijk en provincies (gaan) voeren over de invulling van de verplichting van het Rijk om toereikende middelen te verstrekken voor deze medebewindstaken en de verantwoordelijkheid van provincies om deze taken doeltreffend en doelmatig uit te voeren. Daarbij is afgesproken dat zowel gekeken wordt naar de financiële aspecten, de inhoudelijke sturing als de rolneming door zowel Rijk als medeoverheden. Dit wordt betrokken bij de voorjaarsnota 2027.

We ontwikkelen gezamenlijk de uitvoeringsagenda van de Nota Ruimte, de visie voor de ruimtelijke inrichting van Nederland. Nederland wil vooruit, van het stikstofslot af, niet alles kan overal. We maken ruimtelijke en klimaatbestendige keuzes voor een gezonde leefomgeving. We investeren in het onderhoud van onze infrastructuur. Om de economische en groene groei mogelijk te maken, realiseert de overheid landschappen die de weersextremen aan kunnen.

Dat vraag om een (investerings)agenda van de gezamenlijke overheden om Nederland klaar te maken voor de toekomst en toekomstige generaties.

Investeren in de toekomst van Nederland

Samen investeren is nodig om de urgente maatschappelijke problemen op te lossen en om het voorzieningenniveau voor onze inwoners op peil te houden. We maken een gezamenlijke investeringsagenda met structuurversterkende maatregelen op basis van een gezamenlijke lange termijnvisie, begin 2027. Het gaat hierbij om een agenda voor woningbouw, digitale en fysieke

infrastructuur en openbaar vervoer, natuur, maatschappelijk vastgoed, regionale economie, oplossingen voor netcongestie, verdere verduurzaming en klimaatadaptatie. De keuzes die we maken voor ruimtelijke ontwikkeling van stedelijk en landelijk gebied, stikstof, water, natuur, extreem weer en klimaat zijn bepalend om Nederland bewoonbaar te houden voor onze toekomstige generaties.

De vraag naar arbeidscapaciteit is groot dus niet alles kan tegelijk. We houden daar rekening mee.

Het Rijk en medeoverheden maken afspraken over het realiseren van synergie tussen landelijke en decentrale investeringsinstrumenten. We verkennen de mogelijkheden om de ruimte in gemeentelijke begrotingen te verruimen en deze in te zetten voor investeringen.

Het kabinet trekt in het Coalitieakkoord en de huidige miljoenennota extra middelen uit voor de opgaves die in de agenda genoemd zijn. De medeoverheden kijken mee hoe deze middelen het effectiefst in te zetten zijn; met respect voor elkaars verantwoordelijkheden.

We sturen hier nadrukkelijk samen op door dit thema te agenderen voor het periodieke Overhedenoverleg. Als blijkt dat de ambities niet gehaald worden, gaan Rijk en medeoverheden gezamenlijk op zoek naar evenwichtige en haalbare oplossingen. Voor het Rijk zijn hierbij de eigen financiële afspraken leidend.

Slagvaardige en hernieuwde samenwerking

De samenwerking tussen rijk en medeoverheden is de afgelopen jaren niet vanzelfsprekend geweest. Wij willen die herstellen. Voor de mensen in het land moet het niet uitmaken met welke overheid je precies te maken hebt. Wij willen één overheid zijn die aan dezelfde doelen werkt. En die voorspelbaar en betrouwbaar is. Wij staan bovendien gezamenlijk voor het respect voor onze bestuurders en volksvertegenwoordigers. We staan op tegen bedreigingen en maken onze overheden weerbaarder en onze straten veiliger.

Voor de onderlinge verhoudingen tussen de medeoverheden geldt: we maken duidelijke afspraken over taken en over financiering, we betrekken elkaar vroegtijdig bij het maken van beleid en toetsen de uitvoerbaarheid en we praten mèt elkaar en niet òver elkaar in structureel overleg.

We streven naar een samenwerking waardoor overheden slagvaardiger worden, bijvoorbeeld doordat we hervormingen doorvoeren die leiden tot een vereenvoudiging van de financiële relatie tussen overheid en inwoner. We doen dat mede met het doel om de bestaanszekerheid van inwoners te versterken.

Maatschappelijke weerbaarheid

Geopolitieke spanningen, hybride dreigingen, langdurige verstoringen van vitale processen en maatschappelijke ontwrichting vragen om een samenleving die in staat is om schokken op te vangen, zich aan te passen en te herstellen. De continuïteit van de overheid moet zoveel als mogelijk gewaarborgd. Medeoverheden moeten in staat zijn om hun meest kritieke en vitale processen voort te zetten. Daarnaast is maatschappelijke weerbaarheid nodig. Dat vraagt om sterk sociaal weefsel, civiele paraatheid en goede aansluiting van medeoverheden op maatschappelijke organisaties. Rijk en medeoverheden trekken nauw samen op bij het voorbereiden op langdurige crises en verstoringen, kaders voor crisiscommunicatie, regie op vitale processen en de sociale infrastructuur. Het Rijk verbetert de positie van de medeoverheden om de maatschappelijke weerbaarheid te verhogen.

Tot slot: samen aan de slag

We markeren met deze agenda een nieuwe start in de verhouding tussen Rijk, provincies, gemeenten en waterschappen. Gezamenlijk verantwoordelijkheid nemen voor de grote opgaven waar Nederland voor staat, met heldere afspraken over taken, middelen en uitvoering en met oog voor wat inwoners en bedrijven daarvan in de praktijk merken. Dat vraagt om vertrouwen, voorspelbaarheid en de bereidheid elkaar aan te spreken en om moeilijke keuzes niet uit de weg te

gaan. Niet iedere opgave kan in één keer worden opgelost, niet over alles worden we het eens, maar door vanuit één koers stap voor stap samen te werken kunnen we als overheden meer bereiken. Voor ons land, voor onze inwoners.